

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาโอกาสและศักยภาพจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจุดอ่อนปรนทางการค้า ในพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของจุดผ่านแดนถาวรฝั่งทิศตะวันตกของประเทศไทย(2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจรูปแบบของการเปิดด่านจุดผ่านแดนถาวรเพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เหมาะสม โดยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.5 กำหนดตัวแปรที่จะศึกษา

3.6 การรวบรวมข้อมูล

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Approach) คือ การศึกษาโอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา โดยมีหน่วยวิเคราะห์ในการศึกษา (Unit of Analysis) คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน แหล่งที่มาของข้อมูลมาจาก 3 แหล่ง คือ

(1) ข้อมูลทุติยภูมิได้จาก เอกสารและรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน หนังสือ ตำรา วารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลจากแบบสอบถามจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการและประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

(2) ข้อมูลจากการสังเกตลักษณะทางภูมิศาสตร์และลักษณะทางกายภาพในพื้นที่จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างสำหรับหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาในการสอบถามและสัมภาษณ์มี 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่พื้นที่ที่ทศน์ชายแดน ประดูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบในการเป็นพื้นที่พื้นที่ที่ทศน์ชายแดนประดูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่พื้นที่ที่ทศน์ชายแดนประดูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อศึกษาโอกาสและศักยภาพจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจุดผ่อนปรนทางการค้าในพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของจุดผ่านแดนถาวรฝั่งทิศตะวันตกของประเทศไทย

(2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจรูปแบบของการเปิดด่านจุดผ่านแดนถาวร เพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เหมาะสม

3. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารรวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมาพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. สร้างแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ (Likert, 1961) โดยแบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	เท่ากับ	5 คะแนน
มาก	เท่ากับ	4 คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ	3 คะแนน
น้อย	เท่ากับ	2 คะแนน
น้อยที่สุด	เท่ากับ	1 คะแนน

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญในการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาด โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการประเมิน เกณฑ์ค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย 0.5 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) มีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

R คือ คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง ข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

จากการคำนวณหาค่า IOC (Index of Congruence) ของเครื่องมือ จากจำนวนผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ถ้าแบบสอบถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.5 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหาในการวิจัย

6. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันกับประชากรที่จะศึกษาจริง โดยใช้แบบถามจำนวน 30 ชุด

นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ (Try Out) มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่นใช้แนวทางของเกเรตต์ (Garrett, 1965 อ้างใน เกียรติสุดา สุภเวทย์เวหน, 2541) เกณฑ์ที่ใช้คือ

ความเชื่อมั่นตั้งแต่	0.00 – 0.20	ถือว่า มีความเชื่อมั่นต่ำมากหรือไม่มีเลย
	0.21 – 0.40	ถือว่า มีความเชื่อมั่นต่ำ
	0.41 – 0.70	ถือว่า มีความเชื่อมั่นปานกลาง
	0.71 – 1.00	ถือว่า มีความเชื่อมั่นสูง

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้วิจัยได้เลือกใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือประชาชนที่มีรายชื่อในทะเบียนสำมะโนครัวประชากร พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมจำนวน 275,884 คน ตารางที่ 3.1 ตารางประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอน

อำเภอ	หมู่บ้าน	ตำบล	ชาย	หญิง	รวม
เมืองแม่ฮ่องสอน	68	7	31,092	30,207	61,299
ขุนยวม	43	6	11,810	11,143	22,953
ปาย	62	7	19,345	18,208	37,553
แม่สะเรียง	77	7	27,624	27,076	54,700
แม่ลาน้อย	69	8	18,357	17,750	36,107
สบเมย	58	6	21,512	20,580	42,092
ปางมะผ้า	38	4	10,975	10,205	21,180
					275,884

(ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการผลักดันการเปิดดำเนินการค้าชายแดนถาวร จำนวน 30 คน ประกอบด้วยหน่วยงาน ดังนี้ 1. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 3. สุลการแม่ฮ่องสอน 4. สุลการแม่สะเรียง 5. หอการค้าจังหวัดแม่ฮ่องสอน 6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน 7. ด่านกักกันสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน 8. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน 9. ตำรวจตระเวนชายแดน 336 10. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน 11.สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 12. สำนักงานที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน 13. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน 14. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน 15.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 16. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน 17. หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 7 18. ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน 19. แขวงทางหลวงชนบทจังหวัดแม่ฮ่องสอน 20. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 1 สาขาแม่ฮ่องสอน 21. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 สาขาแม่สะเรียง 22. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน 23. สำนักงานแขวงทางหลวงแม่ฮ่องสอน 24. ศูนย์ควบคุมโรคติดต่ออำเภอแม่สะเรียง 25. ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน 26. สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า 27. ททท.สำนักงานแม่ฮ่องสอน 28. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 29. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน 30. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเวียงหล้า

(2) กลุ่มผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนการค้าชายแดนกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 30 คน

(3) กลุ่มประชากรที่มีรายชื่อในทะเบียนบ้านสามะโนครัวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 7 อำเภอ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 275,884 คนซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากรโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 มีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา

e คือ ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned}
 \text{แทนค่าสูตร } n &= \frac{275,884}{1 + 275,884 (0.5)} \\
 &= \frac{275,884}{689.71} \\
 &= 400 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 15 % โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั้งหมดรวม 460 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนของการเก็บข้อมูลตามจำนวนประชากรของแต่ละอำเภอดังนี้

ตารางที่ 3.2 ตารางกลุ่มตัวอย่างการเก็บข้อมูลวิจัย

อำเภอ	หมู่บ้าน	ตำบล	ชาย	หญิง	รวม	สัดส่วน p	จำนวน n
เมืองแม่ฮ่องสอน	68	7	31,092	30,207	61,299	0.22	102
ขุนยวม	43	6	11,810	11,143	22,953	0.08	38
ปาย	62	7	19,345	18,208	37,553	0.14	63
แม่สะเรียง	77	7	27,624	27,076	54,700	0.20	91
แม่ลาน้อย	69	8	18,357	17,750	36,107	0.13	60
สบเมย	58	6	21,512	20,580	42,092	0.15	70
ปางมะผ้า	38	4	10,975	10,205	21,180	0.08	35
					275,884	1.00	460

3.5 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขอสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันและพัฒนาให้เป็นด้านการค้าชายแดนถาวร
- (2) ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ 7 อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- (3) เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการลงพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยการใช้วิธีการประมวลผลสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และแบ่งการวิเคราะห์ตามลำดับของเนื้อหาการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- (1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ
- (2) วิเคราะห์ข้อมูลโอกาสและศักยภาพและผลกระทบการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา พิสูจน์สมมติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)
- (3) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ พร้อมทั้งอธิบายในรูปแบบเชิงพรรณนา